

Štěně bychom si od chovatele neměli brát dříve než v 9 týdnech, protože právě od matky a sourozenců si odnese do života to nejdůležitější.

TURID RUGAAS, konečně i u nás

Práci se psy se věnuje již více než čtyřicet let. Za tu dobu jí rukama prošlo zhruba 40–50 tisíc psů. Díky svým bohatým znalostem a zkušenostem sjezdila v podstatě celý svět. O své vědomosti se jela podělit do Ameriky i do Asie. Vedla semináře po celé Evropě, od Španělska přes Holandsko až po Polsko. A nyní konečně zavítala i k nám do České republiky. Na půdě České zemědělské univerzity v Praze proběhly předposlední květnový víkend dvě přednášky s odborníkem světového formátu, s Turid Rugaas.

Dalo by se říct, že jejím průlomovým dílem byl v podstatě objev konejšivých signálů. Konejšivé signály u vlků lidé studují a popisují již od 30. let 20. století. Ovšem až do studie Turid a jejího týmu se věřilo, že psi tento způsob komunikace vůbec nepoužívají. Proto Turid a její kolegové dva roky shromažďovali video nahrávky a fotografie. Dva roky cíleně sledovali několik tisíc nejrozumnějších psů a vyhodnocovali data. Výsledkem jejich úsilí je popis osmadvaceti signálů, které s jistotou označují jako konejšivé, a pár dalších, potenciálně konejšivých.

Během dvou dnů jsme se dozvěděli neuvěřitelné množství informací. Je nemožné dostat na pár stránek časopisu všechno, co se na před-

Foto: Anna Krejčová

„Když mě někdo otravuje a já mu řeknu, aby přestal, znamená to, že jsem agresivní?“

Ačkoli sobotní program měl název „Konejšivé signály“, Turid se rozhodla pojmenovat psí komunikační prostředky více zešíroka. Nebylo třeba dalekosáhle vysvětlovat, že psi se dorozumívají

náškách probíralo. Pokusím se vybrat alespoň to nejzajímavější. Třeba to pro vás bude motivace přihlásit se, až zase někdy podobná akce poběží.

jak hlasovými projevy (štěkot, kňučení, vytí...), tak řečí těla. Čemu ale Turid vyhradila větší prostor, byla hysterie, jakou u lidí vyvolává psí vrčení. Za prvé, tak jako štěkot, i vrčení má mnoho různých významů. Vrčení v rámci hry může znamenat něco úplně jiného než vrčení psa, který si hlídá štavnatou kost. Pokud tedy mluvíme o „výhrůžném“ vrčení, jde podle Turid pouze o jeden z prostředků, kterým si pes vytváří odstup. V podstatě pes vrčením dává najevo, že určité chování se mu nelíbí a chtěl by, aby mu dotyčný (ať už pes nebo člověk) dal pokoj. Pro spoustu lidí vrčení znamená agresivního, problémového psa. Ale tak to není. Stejně jako my lidé, i psi potřebují mít možnost upozornit své okolí, že se jim něco nelíbí.

„Lidé jsou opravdu dobří v tom, že psy dostávají do nemožných situací.“

Spousta potíží mezi psy vzniká kvůli chybám lidí. Neznalost psího jazyka, jejich přirozených zvyků a špatné pozorovací schopnosti. To jsou příčiny, proč lidé často psy dostávají do velice nepříjemných situací. Jako typický příklad Turid uvedla těsné míjení tváří v tvář, například na chodníku, v průchodech apod.

Nové masové konzervy v tetrapack obalu.

**VĚTŠÍ
SKLADNĚJŠÍ
RECYKLOVATELNÉ**

Akce :

Při koupi jakýchkoliv 16ks obdržíte **DÁREK** zdarma.
Akce platí od 1.7.2010 do 31.7.2010 (nebo do vyprodání).

- vyrobené pouze z vysoce kvalitního čerstvého švédského masa (93%)
- **NEOBSAHUJÍ** žádné hormony, preventivní antibiotika, masovou moučku, cukry, obilniny, soju
- recyklovatelný obal
- obohaceno o Macrogard®

Tel. : +420 608 906 069
+420 608 983 952
E-mail : obchod@bozita.cz

Dovozce pro ČR a SR :
Václav Spurný
Zahrádka 28
364 61 Teplá

www.bozita.cz

TURID RUGAAS

V Norsku provozuje psí školu Hagen Hundeskole. Sama již dlouhou dobu kurzy nevede. Díky objevu konejšivých signálů u psů, o kterých v roce 1992 přednášela na konferenci „Animals and us“, se dostala do povědomí psích trenérů po celém světě. Od té doby zabírá veškerý její čas přednášení, školení trenérů a práce s klienty a jejich problémovými psy. K výcviku psů se dostala, tak jako většina lidí, přes svého vlastního psa. Absolvovala roční školu instruktorů při veterinární klinice Grodudden. Dlouhou dobu se věnovala Obedience, trénovala i záchranářské práce. Se svými psy získala mnoho titulů, ale v současnosti se už žádnému cílenému výcviku nevěnuje. Vydala několik knih a DVD. Do češtiny byly zatím přeloženy jen její „Konejšivé signály, na jedné vlně s vaším psem“.

Olizování se, přikrčené držení těla... Také tyto projevy patří mezi konejšivé signály.

Problém je v tom, že pro psy je přirozené přibližovat se jeden ke druhému alespoň malým obloukem. Ze strany. Řídit se přímo na jiného psa je v psím světě hrubé a neslušné chování. Psi mají tendence se opožďovat, uhýbat. Lidé pro to ale často nemají pochopení, případně si psí chování vyloží úplně

jinak. Dalším příkladem jsou situace, kdy majitelé své psy uvážou blízko sebe. Mnohdy tím poruší „komfortní zónu“ jednotlivých psů. Ti se nejprve snaží situaci řešit po dobrém. Jelikož se ale od sebe vzdálit nemohou, často dojde až na boj. Turid věří, že většině takovýchto nepříjemností se dá poměrně snadno zabránit. Základem je pečlivě pozorovat svého psa a respektovat jeho potřeby.

Proč mají lidé se svými psy problémy:

- Výběr nevhodného plemene
- vzhledem k tomu, co se psem hodláme dělat.
- Nerozumíme psovi.
- Pes není připravený. Neda-li jsme mu dost času, aby vyzrál.

„Psi mohou žít bez nás, pokud musejí. Nemohou ale žít bez ostatních psů.“

Lidé mají často pocit, že to nejpodstatnější v životě jejich psa jsou oni sami. Omyl. Člověk je pro psa důležitý, ale nikdy mu nemůže nahradit jeho vlastní druh. Aby pes mohl vést spokojený život, potřebuje mít možnost kontaktu s ostatními psy. Proto je nezbytná řádná socializace. Pes by se měl dostat do kontaktu se všemi možnými typy plemen. Spousta psů má kupříkladu problémy se psy typu boxer, buldoček. Tito psi, kvůli lidskému zásahu, vydávají pro psy nepřirozené zvuky. Také jejich výraz se od normálu odchyluje. Psi se proto musejí naučit, že jejich podivné chrochtání a nezvyklá mimika je normální a není třeba se znepokojovat.

„Měli bychom se učit od vlků. Vlci ze svých štěňat vychovávají dokonalé jedince. My máme s výchovou problémy.“

Velice zajímavé, vzhledem k české situaci, mi přišla část věnovaná vhodné době pro odběr štěňete. V České republice je poměrně běžné brát si štěně od chovatele v osmi týdnech, ně-

Se znalostí přirozené psí komunikace se psi rodí. Špatnou výchovou lze však přirozené psí projevy potlačit.

Zívání - jeden z konejšivých signálů, který se často objevuje u psů ve stresu.

Natočení hlavy je zřejmě nejčastěji používaným konejšivým signálem. Starší psi tímto gestem například naznačují štěňatům, kdy se jejich chování začíná blížit hranicím únosnosti.

kdy i dřív. V Norsku ale například chovatel nesmí prodat štěně mladší desíti týdnů! Někteří odborníci prý dokonce zastávají názor, že štěně by mělo u matky zůstat do svých čtyř měsíců. Inspirace z divočiny – zhruba v tomto věku vlčice odstavuje své mladé. Mně osobně se odběr štěňat v pozdějším věku zamlouvá. Pravdou ale je, že takovýto přístup klade mnohem větší nároky na kvalitu chovatele. Od kolika lidí už jsem slyšela, že si štěně brali v raném věku, protože se báli nechat ho u daného chovatele déle...

Oční kontakt je hloupý výmysl lidí

Současné výcvikové trendy kladou velký důraz na oční kontakt mezi psem a jeho pánem. Lidé si ale neuvědomují, že pro psy je upřený pohled z očí do očí nepříjemný. V jejich světě je to při nejmenším velmi nezdvořilé. Turid dlouhá léta závodila v obedienci a s četnými úspěchy. Na svých psech ale vyzorovala, že mnohem lepší výkony podávají, pokud po nich nechce oční kontakt. Psi pak cvičili uvolněněji a sebevědoměji. Okamžitě jsem si vzpomněla na psy, se kterými se cvičil oční kontakt od malička a u kterých jsem nikdy neměla dojem, že by byli při tomto prvku nějak nesví. Po přednášce jsem se na to Turid zeptala. Souhlasila s tím, že pes se může naučit nebrat oční kontakt jako něco nepříjemného. Problém však může být v tom, že pes se bude stejně chovat i k ostatním psům. Jenomže upřený pohled v psím světě je provokace a takovýto pes si pak koleduje o výprask.

Vyhodit obojky, nakoupit postroje

Myslím, že po přednášce spousta lidí vyhodila obojky, nastartovala internet a začala hledat dobře padnoucí postroj... Jeden norský veterinář se rozhodl udělat takový menší průzkum a došel k zajímavému, i když ne zrovna překvapivému zjištění. U většiny starších psů objevil různě závažné poškození krku, zad, občas dokonce i poničenou štítnou žlázu. A příčina? Obojky. Kdykoli pes na obojku zatáhne nebo vyrazí prudce vpřed, veškerý nápor jde právě do páteře. Navíc je tu také problém z hlediska chování. Pokud psa bolí krk pokaždé, když jsou kolem cizí psi, lidé a podobně, vytváří si negativní asociaci. Podle Turid je právě tohle nejčastější příčinou tak zvané „agresivity“ na vodítku. Z těchto důvodů Turid používá pouze postroje.

Stres, stres, stres

Náplní nedělní přednášky byl „stres u psů“, který Turid pojala spíše z hlediska fyzické námahy. Hned od začátku bylo jasné, že půjde o poněkud těžší téma. Názory Turid v tomto směru jsou dosti vyhraněné. Podle jejího názoru se dělá se psy příliš mnoho „akčních“ věcí, jako jsou aportovací hry, agility apod. Tyto aktivity zvedají hladiny tzv. stresových hormonů v těle psa. Soustavně zvýšené hladiny těchto látek vedou k nejrozličnějším problémům od nemocí kůže až po poruchy zažívání. Aby se jejich hodnoty vrátily k normálu, žádá si to několik dní klidu, což ale většina psů nemá – o víkendů na závody, v úterý na trénink, na procházce míčky, ve středu běh u kola... Obyčejná procházka ničemu neublíží. Turid tvrdí, že podle jejího známého veterináře by psi neměli dělat aktivity typu agility častěji, než dvakrát do týdne. Typickou reakcí přetíženého organismu je zvýšená citlivost na doteky, zvuky a pod. Turid tvrdí, že pravou příči-

KONEJŠIVÉ SIGNÁLY

Jde o jeden z komunikačních prostředků psů. Jejich projev ovlivňují emoce. Psi se je nepotřebují učit, s jejich znalostí se rodí. Používat je začínají už několik hodin stará štěňata (zívání). Úkolem těchto signálů je mírové řešení konfliktních situací. Patří sem nejrůznější pohyby. Některé jsou až okázale výrazné, jiné jsou lidským okem takřka nepostřehnutelné. Zřejmě nejčastěji psi používají natočení hlavy, případně pohled stranou. Dále se mezi konejšivé signály řadí mrkání, zívání, olizování si nosu, pomalé pohyby, usilovné vrtění ocasem... Nejsilnějším „kalibrem“ je položení se na břicho. Věděli to už naši předci, minimálně ti v Norsku. Jedno norské přísloví totiž zní: „Nikdy neprovokuj ležícího psa.“

nou, proč se u některých psů vyvine panický strach ze střelby nebo bouřky, je příliš vysoká hladina stresu v jejich běžném životě. Psi potřebují mnohem klidnější režim, než většinou mají. Klidem se samozřejmě nemyslím, že pes musí ležet doma. Obvyčejné procházky, cvičení „na hlavu“, pachové práce. Tím bychom měli nahradit některé z akčnějších činností našeho psa.

„Celý první rok a půl života štěněte věnuji přivýkání novým prostředím a nejrůznějším situacím. V dospělosti se pak můj pes dokáže vyrovnat s čímkoli, protože ví, jak má zareagovat. Říkám tomu, očkování proti kalamitám.“

Jedním z důvodů, proč je tolik psů ve stresu, je nedostatečná socializace. Turid věří, že pokud psa postupně, po malých kouscích seznámujeme s nejrůznějšími situacemi, bude pro něj celý svět mnohem pochopitelnější. Takového psa v podstatě nic nerozhodí. Největším problémem psů není samotný fakt, že zažili něco nového. Nejhorší pro ně je, že nevědí, jak se v dané situaci zachovat. Nedomáží se řešení. Právě tomu předejdeme důkladným, jak Turid říká, „očkováním proti kalamitám“. Teprve s „naočkovaným“ psem se můžeme pouštět do nějakého dalšího výcviku. Ale pozor! Tak jako všude, i tady platí všeho s mírou. Pokud psa novými věcmi zahlitíme, může to mít naopak negativní vliv.

„Mozek je jediný orgán v těle, který se nikdy neopotřebuje, ale aby byl svěží, je potřeba ho používat.“

Procvičovat tělo je pro psy důležité, ale mnohem důležitější je mentální stimulace. Mnoho lidí si myslí, že když se svým psem cvičí například obedienci, má jejich pes mentální

stimulace ažaž. S tím Turid nesouhlasí. Pes je mentálně stimulovaný ve fázích učení, když s ním trénujeme nové prvky. Jakmile už ale dané cviky zná, jsou při tréninku zapojena jen 2% z jeho celé mozkové kapacity. Ideálním prostředkem, jak psa psychicky unavit, je nechat ho zkoumat nové věci. Psi jsou přirozeně velmi zvědaví a rození průzkumníci. Turid doporučuje častěji psy brát na taková místa, kde je spousta neobvyklých věcí. Jako příklad uvedla vrakoviště. Takové prostředí si však můžeme i vytvořit. Na seminářích prý běžně dělávají cvičení, kdy každý účastník přinese nějakou věc ze svého auta. Ty rozházejí po zemi a pak psy jednoho po druhém nechají, aby tyto „novinky“ prozkoumali. Tato technika, které se oficiálně říká „obohacené prostředí“, je převzatá od zoologických zahrad, a její využití je poměrně široké. Po světě se touto metodou vylepšují psí útulky. Další výbornou metodou jsou pachové práce. Turid své psy často nechává vyhledávat nejrůznější věci. Sem tam jim po zemi rozhází pamlsky, které je pak nechá vyčenichat. Touto metodou například učí psy žijící na farmách, aby neodbíhali mimo pozemek jejich pána.

„Jednu věc neuznávám. Když mi někdo řekne: ‚Já se nepotřebuju nic učit. Dělal jsem to už 25 let.‘ To pro mě znamená, že se ten člověk nenaučil vůbec nic.“

Ačkoli psům se věnuje již desítky let a její vědomosti jsou ohromné, neustále se vzdělává a snaží se vymýšlet lepší a dokonalejší postupy. Každý by se měl pít po novinkách a zkoušet nové věci. To nejhorší, co může člověk udělat, je zaseknout se na jednom místě s tím, že už ví všechno, co potřebuje. Neustále probíhají další a další výzkumy. Nikdo toho nemůže vědět tolik, aby nemohl vědět ještě víc.

Podle Turid bylo na českém publiku vidět, že příliš nesledujeme, co se děje v psím světě za hranicemi naší republiky. Nicméně z celé akce byla nadšená. Líbila se jí především odvaha lidí podělit se o svůj názor a skvělé otázky. Takovou chválu Češi často neslychají!

A jakou radu si Turid nechala na závěr? „Trénujte mozkiem a srdcem.“

Některé její názory jsou dosti kontroverzní. Spousta lidí během víkendu zřejmě zjistila, že až doposud dělala v podstatě všechno špatně. Spoustě věcí je těžké jen tak uvěřit. Jak ale sama Turid říká, jejím cílem není lidi přesvědčit. Důležité je, aby lidé začali o těchto věcech přemýšlet. Toho, podle mě, dosáhla.

Připravila Veronika Urbášková, foto: Markéta Urbášková

BOZITA
The Functional Dog Food

Švédské
funkční krmivo
pro psy

Chut' Švédska

**Nejlepší
skandinávské krmivo
superprémiové kvality,
které opravdu FUNGUJE.**

Akce:

Při koupi jakýchkoliv 15kg nebo 12,5kg obdržíte DÁREK zdarma.
Akce platí od 1.7.2010 do 31.7.2010 (nebo do vyprodání).

- superprémiové švédské funkční krmivo pro psy
- připraveno s vysokým podílem čerstvého švédského masa, což dělá toto krmivo velice chutným a také umožňuje optimální trávení
- tato vysoce kvalitní řada vyhovuje výživovým nárokům všech stádií života vašeho psa
- SPC – pro vyvážený žaludek a lepší výkon
- Macrogard® – přírodní ochrana pro vašeho psa
- Chondroitin sulfát a Glucosamin podporuje funkci zdravých kloubů
- antioxidační ochrana je přírodně vylepšena přidáním Selenu, dohromady s vitamínem C a E vytváří kompletní antioxidační ochranný štít
- optimální poměr Omega 3 & 6 mastných kyselin dává nejlepší podmínky pro zdravou kůži a lesklou srst

Tel. : +420 608 906 069
+420 608 983 952
E-mail : obchod@bozita.cz

Dovozce pro ČR a SR :
Václav Spurný
Zahrádka 28
364 61 Teplá

www.bozita.cz